

Filmajánló: A plasztik baba és a fehér nyúl

Lars egy kanadai település lakója: hosszan tart a hideg, kevés a napsütés, folyamatosan fát kell vágni, és a skandináv filmek borongós hangulatát idéző norvégminitás pulóver is jól fog olykor. Az itt lakók élnek társadalmilag pontosan meghatározott életüket, dolgoznak, családot alapítanak, szombatonként tekéznak, vasárnaponként templomba járnak. A nők sokat beszélnek, a férfiak kevesebbet, Lars pedig alig szólal meg. Jól fésült, távolságtartóan mosolyog, gyermekkori takaróját hordja sál helyett, és nagyon magányos, bár látszólag rendben van ez így. Egyedül él egykori szülőházának garázsában, miközben fiútestvére feleségével a házban maradt, és éppen első gyermeküket várják. Ők ketten jelentik Lars számára a családot, bár a testvér nem tudja, hogyan közeljen zárkózott öccséhez, a nő viszont reggelizni hívja, és vacsorával várja, ám mindhiába: igyekvései, próbálkozásai válasz nélkül maradnak.

Egészen addig, míg Lars az internetről guminőt nem rendel. A férfi nem a testi ki-elégülést keresi, hanem lelki társra vágyik, ezt pedig családja legnagyobb megrökönyödésére Biankában, a guminőben – legyen bármilyen meglepő – meg is találja. Abban azonban valamennyien megegyeznek, hogy Biankára ráférne egy alapos kivizsgálás, hiszen külföldről érkezett, és meglehetősen sápadt. Lars bele is egyezik, majd az orvosnál kétségbeesik, hiszen Biankának veszélyesen alacsony a vérnyomása, így rendszeresen

1. kép Plasztik szerelem

vissza kell majd járnia. Természetesen Lars kíséretében, így legalább a férfi is részt vehet rendszeresen beszélgetéseken, hiszen a doktornőnek pszichológus képzettsége is van.

Ezen a ponton még a *Plasztik szerelem* (Lars and the Real Girl, amerikai – kanadai, 2007) nézői kétkelkedhetnek, hogy az egész vajon nem Lars kissé ízléstelen tréfája csupán, amellyel fricskát mutat családtagjainak, majd az egész közösségnek. A műanyagból való barátnő azonban csakhamar a közösség oszlopos tagjává válik, a helyi butik modellje lesz, önkéntes munkát vállal a kórházban, vasárnaponként templomba jár, de a házi bulikat sem hagyja ki. Mindenki kedves vele, számít rá, megbecsülésnek és szeretetnek örvend. A család és a közösség tagjai egyaránt betartják ugyanis azt, amit Lars fura viselkedésével, szokatlan barátnőjével kapcsolatosan a szakember tanácsolt: együtt kell vele játszani. A közös játék pedig nem csupán Lars számára biztosítja a továbblépéshez szükséges önbizalmat, hanem az őt körülvevők számára is, hiszen egyértelművé teszi: felnőttek a feladathoz.

A groteszk alaphelyzetből természetes módon következnek a mosolygásra késztető, az ízléstelenséget viszont látványosan kerülő jelenetek, nem látunk egyetlen sértő, a guminőt társként kezelő férfit kifigurázó beállítást sem, a filmet elnézve pedig az is világossá válik, hogy nem Lars az egyetlen, aki ragaszkodik a tárgyaihoz. Ezek a tárgyak – az elsősegélyre szoruló plüssmacik, az örökösen elkallódó, szívhez nőtt akciófigurák vagy a háttérbiztonságot jelentő guminők – építőelemei annak a játéktérnek, amelyet egymásra figyelő nők és férfiak töltenek ki, laknak be és alakítanak át. A játék itt magától értetődő, önmagát kitöltő, pedig nem gyermekek, hanem a felnőtt lét magabiztosságával cselekvők sajátja. A kissé későn érő Lars felnőtté válásának folyamatát mintegy a közösség tagjainak a szemével látjuk: hiszen ők már tudják, hogy a férfi éppen min megy keresztül. Nem (le)sajnálják azonban, hanem részeseivé válnak annak a játéknak, amelynek eredményeképpen elérhető mindaz, amelyet az idősebb fiútestvér vonakodva bár, mégis pontosan megfogalmaz, miközben a mosókonyhában törülközőket hajtogat: *Nem vagyunk csak ilyenek vagy olyanok. A gyermek bennünk marad. Felnőtt, aki úgy dönt, hogy jót tesz. Nem azt, ami neki jó, hanem azt, ami mindenkinek. Akkor is, ha fáj. Például nem szemétkedsz másokkal, vagy nem csalog meg a párodat, és gondoskods a családotról. Elismered, ha hibáztál. Legalábbis próbálsz. Könnyűnek hangzik, de valamiért nem az.*

A film eredeti címe – Lars és a valódi lány – nem csupán annak a lehetőségét sejteti, hogy a központi szereplő végül a plasztik szerelmet hátrahagyva hús-vér nővel ismerkedik, de azt is, hogy a férfi elképzeléseinek, vágyainak megtestesítőjeként kezdetben nem is igazán számít az, hogy Bianka műanyagból készült. A férfi szemével nézve minden megvan a szeretett nőben, amire csak szükség lehet a boldogsághoz, hiszen tulajdon elképzeléseit vetíti ki rá. A felnőtté válás útjára lépő diákokkal a film kapcsán ilyen módon nem csupán az érettség fokmérőiről, gyermekkori traumákról, családi viszonyokról, de akár az érzelmek útvesztőiről, a párkapcsolatok minőségéről is el lehet beszélgetni. Vagy akár Ryan Gosling más filmjeiről is, azokról, amelyeket szintén érdemes diákokkal közösen megnézni, megbeszélni, mint például *A fiatalok* vagy a *Fél Nelson*.

2. kép. Aliz Csodaországban

Larshoz hasonló módon éli önmagába zárkózó hétköznapjait Phoebe, a fürtös, szőke kislány. Látszólag mindene megvan, amire egy kilencéves vágyhat: szerető család, bájos vonások és lehetőség az álmodozásra. Ám Phoebe nem csupán álmodozik, be is engedi hétköznapjaiba a kártyalapok különös birodalmát, ahol nem kell követni a megszozott szabályokat, mert mindenki éppen az ellenkezőjét várja el. Az *Alice Csodaországban* figurái, szellemisége hatja át ugyanis a filmet, a maga játékosan bizarr szereplőivel, kijelentéseivel, meghökkentő gesztusaival és váratlan fordulataival. Phoebe rajong a könyvért, legszívesebben végleg belépne Csodaországba, hiszen a mások számára magától értetődő otthoni vagy iskolai szabályrendszer számára teljesíthetetlen kényszert jelent. A játék, jelen esetben a színpad világa, az egyetlen lehetőség számára, hogy ne érezze magát kirekesztettnek, hogy a hétköznapjait és olvasmányélményét összetartozónak érezze.

Pedig Lewis Carroll meseregényének világa amellet, hogy vonzó, félelmetes is. Nem minden mézes-mázos és vidám színekben pompázó, kiegyensúlyozott és magától értetődő. Ahogyan a gyermekkor sem, hiába hajlamosak ezt képzelni a felnőttek. És ehhez hasonló téveszmébe ringatják magukat Phoebe szülei is. Lányuk másnak látszik, mint a többi gyermek, nem illeszkedik be, és köpköd, létkérdések gyötrik, és alig van barátja. Pedig a szülők mindent elkövetnek, hogy boldog gyermekora legyen, hogy ne kelljen zavarosnak látszó dolgokon tűnődnie, és fura, önmaga által felállított szabályok szerint élnie. Mindez azonban kudarcba fullad, a gyermekük betegségével való szembenézés viszont egészen új világlátást eredményez, és új szintre emeli mindannyiuk kapcsolatát: erről szól a *Csodaországban* (Phoebe in Wonderland, amerikai, 2008). A számos független fesztivált is megjárta film nem feszegeti ugyan a határokat, mégis figyelemfelkel-

tően beszél elfogadásról, elfojtott érzelmekről, ki nem mondott szavakról. Arról, hogy a szülő, de a pedagógus is ember, hogy a szabályokat nem mindig arra találták ki, hogy betartsák, és hogy az is rendjén van, ha egy gyermek eltűnődik az élet értelmén. És – szem elől nem tévesztve a fehér nyulat – arról is: *lehet, hogyha teljes erődből rohansz, ez éppen csak arra elég, hogy egy helyben maradj. Ha ugyanis máshová is el akarsz jutni, ahhoz legalább kétszer olyan gyorsan kell szaladnod.*

A gyermek- és ifjúkor változásait, nehézségeit megélők mindkét filmben segítőtársat kapnak maguk mellé: Lars egy nyugodt tempójú, rendkívül türelmes orvosnőt, Phoebe pedig a kevés szavú, a lélek mélyére látó, Mary Poppins-szerű tanárnőt, aki a kislányhoz hasonlóan jár át a valóság és a mesevilág között, mintegy bizonyítva, hogy utóbbi nélkül előbbi is könnyedén elveszítheti létjogosultságát. Meglepő módon mindkét szerepet Patricia Clarkson alakítja. És érdemes egy pillantást vetni a színésznő gazdag filmográfiájára, hiszen így olyan további filmeket is megismerhetünk, amelyek a *Plasztik szerelem* és a *Csodaországban* címűekhez hasonlóan a játék természetes és szükséges mivoltát bizonyítják. A filmek nézése közben pedig még azon is elgondolkozhatunk, hogy mennyi esélye lenne a mi környezetünkben, közösségünkben, családjunkban, iskolánkban egy tolószékbe kényszerült, de jó szándékú guminónek, és vajon mennyi erőnk lenne a fehér nyúl után iramodni, ha (még) egyszer felbukkanna előttünk.

Plasztik szerelem:

<http://www.online-film.club/plasztik-szerelem-online-teljes-film/filmnezes/519735?lbGate=930935>

Csodaországban:

<http://sockshare.net/watch/EdB9A9Gj-phoebe-in-wonderland.html>